

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказ Соснівського ліцею

29.08.2025 №112

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. 8 КЛАС»

Розроблено на основі модельної навчальної програми
«Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти
(автори: Заболотний О. В., Слоньовська О. В., Ярмутьська І. В.)

СХВАЛЕНО:

Протокол засідання
педагогічної ради

29. 08. 2025 №1

2025 рік

ВСТУПНА ЧАСТИНА ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму укладено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну середню освіту», на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. Ураховано наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти», а також Робочий навчальний план _____ закладу загальної середньої освіти.

Програму створено на основі модельної навчальної програми «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Слоньовська О. В., Ярмутьська І. В.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України) (наказ Міністерства освіти і науки України від 01 грудня 2023 року № 1466).

Програма передбачає базовий предметний цикл навчання української літератури в закладах загальної середньої освіти.

Програма має таку **структуру**:

- 1) пояснювальна записка, у якій визначено мету, завдання предмета, принципи програми, її структуру, шляхи реалізації;
- 2) основна частина, у якій зазначено зміст навчального матеріалу для кожного класу за розділами й темами, очікувані результати навчання та орієнтовні види навчальної діяльності (за розділами);
- 3) прикінцева частина, у якій зазначено компетентнісний потенціал курсу та ціннісні орієнтири.

У контексті сучасних освітніх пріоритетів **мета** навчання української літератури – формування, розвиток національно свідомих, компетентних читачів і читачок із гуманістичним світоглядом, які знайомляться з художніми й інформаційними текстами для національного, духовного й культурного збагачення, для формування ціннісних орієнтирів й нового емоційно-чуттєвого досвіду. Учні та учениці беруть участь у різних комунікативних ситуаціях і взаємодіють на основі прочитаних текстів.

Основні **завдання** вивчення української літератури в школі:

- розвинути стійку потребу читати надбання класичної та сучасної української літератури, здатність осмислено сприймати прочитане, уміння критично оцінювати, інтерпретувати літературні твори й висловлювати про них свою думку;
- сформувати почуття патріотизму та розуміння того, що українська література – частина світового літературного надбання, уписана в європейський контекст (на рівні вираження гуманістичних ідеалів, прагнення народу до свободи, суверенності кожної особистості, а також на рівні визначних естетичних досягнень тощо);
- навчити сприймати літературу як мистецтво слова, ставитися до неї як до національного надбання, розуміти культурну цінність творів іншого часу, толерантно ставитися до «інакшості», до відмінного від власного погляду;
- навчити використовувати духовний потенціал української літератури для національного та культурного самовираження, творчої самореалізації, для вирішення життєвих ситуацій;
- збагатити духовний світ підлітків через естетичне сприйняття творів художньої літератури;
- активізувати / реалізувати творчу уяву, креативне мислення, естетичний смак, комунікативні вміння;
- сформувати в підлітків потребу вести уявний діалог із творами словесного мистецтва, необхідність у рефлексії над думками й почуттями;
- сприяти залученню підлітків до лідерства в організації колективних справ, активній участі в житті громади з опорою на критичне й аналітичне мислення, емоційний інтелект, на здобуті літературні знання й набуті комунікативні вміння;
- розширити кругозір і збагатити словниковий запас підлітків.

Навчання української літератури ґрунтується на таких **принципах**: науковості й доступності навчального матеріалу; зв'язку теорії з практикою; наступності й перспективності, системності й послідовності; позитивної емоційності, використання методів і прийомів, які задовольняють допитливість; комунікативної спрямованості освітнього процесу; демократизації та гуманізації; україноцентризму й полікультурності змісту; варіативності й диференціації; природовідповідності.

Очікувані результати навчання – це результати, яких потрібно досягти на певному етапі освітнього процесу. Їх визначено згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі (додаток 2 до Державного стандарту).

Зміст навчального матеріалу поділено на розділи й теми відповідно до вікових особливостей сприйняття учнів та учениць, відповідно до читацьких уподобань підлітків, з урахуванням послідовності перебігу літературного процесу. У програмі до кожного розділу запропоновано **рубрики**, що сприятимуть вивченню української літератури з урахуванням досягнень сучасного літературознавства та культурного контексту: теорія літератури (ТЛ), позакласне читання (ПЧ), мистецький контекст (МК), міжпредметні зв'язки (МЗ), твори для додаткового читання. Вказана кількість годин на вивчення тієї чи тієї теми.

Запропоновані **види навчальної діяльності** враховують традиції вітчизняної методики й включають, окрім завдань для фронтальної, групової, парної та індивідуальної роботи, також елементи онлайн-діяльності. Педагоги можуть обирати види навчальної діяльності з тих, що запропоновані в програмі; адаптувати рекомендовані види діяльності відповідно до потреб здобувачів освіти та особливостей організації освітнього процесу; додавати або пропонувати інші види навчальної діяльності, згідно з освітніми методиками й технологіями, які використовує вчитель / вчителька, а також наявних засобів навчання.

Рекомендована **кількість годин** на вивчення української літератури у 8 класі – 2 години на тиждень (70 годин на рік).

Навчальний матеріал подано за розділами, у межах яких виокремлено теми. У 8 класі твори класиків і твори сучасних письменників органічно поєднано в межах розділів і тем за проблемно-тематичним принципом. Запропоновані для вивчення художні твори порушують вічні проблеми гідності й людяності, добра й зла, прекрасного в природі й у людському житті тощо. Літературні персонажі художніх творів допомагають формуванню почуття патріотизму, милосердя, справедливості, громадянської позиції.

Текстуальна робота над рекомендованими творами передбачає співпрацю (співтворчість) учителя / учительки з учнями та ученицями, роботу в групах, ігрові моменти, самостійну чи колективну роботу. На уроках практично реалізуємо різні види аналізу художнього твору: 1) «услід за автором» (аналіз за розвитком дії в художньому творі); 2) пообразний; 3) зіставно-порівняльний; 4) проблемно-тематичний; 5) сюжетно-композиційний. Упродовж навчання учні та учениці повинні оволодіти цими видами аналізу, а також підготуватися до початків соціологічного, культурологічного, психологічного, стилістичного та інших видів поглибленого аналізу художніх творів.

ОСНОВНА ЧАСТИНА
8 КЛАС
(70 год, 2 год на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 60 год.

Позакласне читання – 4 год.

Література рідного краю – 2 год.

Узагальнення й систематизація вивченого – 2 год.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального матеріалу	Види навчальної діяльності
I семестр		
Вступ 1 год		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання навчальної інформації [9 MOV 1.1.1-1-1] відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 MOV 1.1.2-1-1] виявляє важливі деталі почутого повідомлення [9 MOV 1.4.1-2] коментує інформацію, сприйняту з одного чи кількох джерел [9 MOV 1.5.1-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи [9 MOV 2.5.2-1]	Література та художній образ. Класифікація (різновиди) образів. ТЛ: художній образ.	- Робота зі словниками, довідниками (індивідуально, в парах, у групах), зокрема в цифровому середовищі. - Усне повідомлення з презентацією. - Пояснення теоретико-літературних понять, наведення прикладів. - Записування власних міркувань, оформлення їх у вигляді медійного продукту. - Структурування вивченого з теми у вигляді таблиці-опори, схеми. - Дискусія. - Створення статті для енциклопедії «Вікіпедія».
Розділ 1 ПРОЧИТАЙТЕ ЗНОВУ ТУЮ СЛАВУ / 16 год / Тема «На струнах кобзи, ліри та бандури» /8 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання фольклорних творів і навчальної інформації [9 MOV 1.1.1-1-2] відповідає на запитання за змістом почутого художнього тексту, акцентуючи увагу на художніх деталях [9 MOV 1.1.2-1-2] обговорює жанрово-родову належність художнього тексту, тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту з певною епохою [9 MOV 1.1.2-2] окреслює тематику і проблематику почутого художнього тексту для подальшої інтерпретації [9 MOV 1.4.1-1] обґрунтовує свою позицію щодо почутого з урахуванням власного досвіду та інформації з окремих джерел, які вважає авторитетними [9 MOV 1.5.1-4] дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 MOV 1.5.1-6] комунікує, визнаючи право на існування іншої думки, з дотриманням принципів етики спілкування [9 MOV 1.6.1-2] модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 MOV 1.7.1-3] здійснює емоційну саморегуляцію, доречно використовуючи вербальні та невербальні засоби [9 MOV 1.8.2-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання фольклорних творів [9 MOV 2.1.1-1-1] співвідносить зміст художнього тексту з історичним і соціокультурним контекстом [9 MOV 2.1.3-1] коментує та обґрунтовує актуальність порушених у художніх текстах проблем з урахуванням власного досвіду та культурно-історичного контексту [9 MOV 2.2.1-1]	Народні історичні пісні. Тематичні групи історичних пісень. ТЛ: історична пісня. Народні пісні про боротьбу козаків із нападниками «Зажирилась Україна», «Та, ой, як крикнув же козак Сірко». Зображення страждань українського народу від нападів кочівників, заклик до оборони рідної землі. Уславлення мужності, винахідливості, рішучості козака Сірка та його війська. Народні пісні про боротьбу проти соціального й національного гніту «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль». Образ лицаря-страдника та мотив уславлення подвигу патріотів, що віддали життя за визволення народу, в пісні «Ой Морозе, Морозенку». Оспівування перемоги козацького війська в битві під Жовтими Водами в пісні «Чи не той то хміль». Образ Богдана Хмельницького. Художні особливості українських народних історичних пісень. МЗ: боротьба козаків із загарбниками (<i>історія</i>). МК: К. Данькевич Опера «Богдан Хмельницький», романс «Їхав козак за Дунай» (слова – С. Климовський) (<i>музичне мистецтво</i>); художній фільм «Кармелюк» (режисер Г. Кохан), художній фільм «Чорна Долина» (режисер Б. Шиленко) (<i>кіномистецтво</i>); І. Гайдук «Максим Залізняка», Ю. Саницький «Битва під Жовтими Водами» (<i>образотворче мистецтво</i>). Пісні Марусі Чурай. Пісні «Засвіт встали козаченьки», «Ой не ходи, Грицю...». Символічне значення творчості полтавської піснярки в житті українського народу. Популярність пісень Марусі Чурай, їхня фольклорна основа, народнопоетичні образи. МЗ: українські народні пісні (<i>музичне мистецтво</i>). МК: пісня «Засвіт встали козаченьки» (виконання – Національна капела бандуристів України ім. Г. Майбороди), відеокліп до пісні «Засвіт встали козаченьки» (виконання – НАУКА), В. Александров оперета «Ой не ходи, Грицю...» (<i>музичне мистецтво</i>); М. Пимоненко «Проводи козака», В. Маковський «Українська дівчина» (<i>образотворче мистецтво</i>). Твори для додаткового читання (на вибір учителя / учительки):	- Виразне та коментоване читання народних творів. - Характеристика образів національних героїв, описаних в історичних піснях. - Коментування власних почуттів і вражень від текстів, що описують певні історичні події та реальних історичних осіб. - Прослуховування народних пісень. - Створення «ланцюжка асоціацій». - Коментування використання експресивної лексики, емоційного настрою пісні. - Визначення теми, мотиву, художніх засобів, жанрових ознак народних пісень. - Обговорення почуттів, думок, викликаних поетичними творами, центральними образами. - Створення ілюстрацій до пісень. - Робота з довідковими джерелами. - Використання образів, цитат із прочитаних творів у письмовій роботі. - Оцінювання / самооцінювання індивідуальної чи колективної роботи. - Зустріч із виконавцями народних пісень. - Використання фрагментів текстів народних пісень, пісенних образів для створення власних текстів / медіатекстів на засадах академічної доброчесності. - Створення мультимедійної презентації «Краса української пісні». - Створення відео-, аудіозапису колективного чи індивідуального виконання народної пісні для розміщення в соцмережі. - Виконання завдань, спрямованих на опанування змісту літературознавчих понять.

характеризує взаємозв'язок між темою та мотивом тексту [9 МОВ 2.2.3-1] розпізнає в художньому тексті зображувально-виражальні засоби [9 МОВ 2.2.6-2] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів фольклорних творів [9 МОВ 2.2.7-1-1] коментує власні почуття під час читання тексту і враження від прочитаного [9 МОВ 2.3.2-1] пояснює естетичну та мистецьку цінність художніх текстів у культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.3.3] характеризує особливості структури художнього тексту, визначаючи функції та роль мовних засобів у ньому [9 МОВ 2.4.3-1] використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною [9 МОВ 2.5.1-1] на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія складає та оформлює власні тексти відповідно до усталених мовних норм [9 МОВ 3.1.4-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] виконує різні ролі у груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 3.2.2-1] аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах фольклорних творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1-1] удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]	Маруся Чурай «Віють вітри, віють буйні», Семен Климівський «Іхав козак за Дунай», народні пісні «Максим козак Залізняка», «За Сибіром сонце сходить», «Ой полід гай зелененький», «Ой ти, ниво моя, ниво», «Розлилися круті бережечки», «Пісня про Байду», «Ой полети, ой полети, чорная галко...». Героїчний епос. Українські народні думи. Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Різновиди дум (історико-героїчні, соціально-побутові). Виконавці народних дум. ТЛ: дума, речитатив. «Дума про Маруся Богуславку». Історична основа твору. Образ Марусі Богуславки, її душевна роздвоєність між любов'ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі. Почуття братерства в думі. Простота й поетична піднесеність мови. МЗ: козацька доба (історія). МК: М. Лисенко опера «Маруся Богуславка», М. Фоменко опера «Маруся Богуславка» (музичне мистецтво); мультфільм «Маруся Богуславка» (1966, режисер Н. Василенко), художній фільм «Поводир» (2014, режисер О. Санін) (кіномистецтво); М. Дерев'як «Маруся Богуславка», офорт «Кобзар», І. Айвазовський «Чорне море» (образотворче мистецтво); пам'ятник Марусі Богуславці в м. Богуславі (монументальне мистецтво). Твори для додаткового читання (на вибір учителя / учительки): народні думи «Втеча трьох братів із города Азова, з турецької неволі», «Дума про козака Голоту», «Дума про Самійла Кішку», «Дума про Олексія Поповича», «Буря на Чорному морі».	· Структурування вивченого з теми у вигляді таблиці-опори, схеми. · Створення сенкану або діаманти. · Осмислене читання українських народних дум. · Визначення художніх особливостей та жанрової структури дум. · Характеристика образу української полонянки та її героїчного вчинку. · Дискусія на основі прочитаних текстів у культурно-історичному контексті й контексті життєвого досвіду. · Колективне створення словесного портрета легендарної поетеси Марусі Чурай. · Написання есе про духовний зв'язок народу з його історичним минулим. · Створення лепбуків за прочитаними творами. · Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). · Участь у вікторинах, конкурсах, розгадування ребусів (наприклад: «Вігадай твір», «Чарівна скриня», «Так – Ні»). · Виконання завдань за інтерактивними технологіями («Ажурна пилка», «Акваріум», «Броунівський рух», «Займи позицію», «Кубування» та інші).
Тема «Бути українцем / україною» /8 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання художніх творів [9 МОВ 1.1.1-1-2] відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 МОВ 1.1.2-1-1] обговорює жанрово-родову належність художнього тексту, тематичні особливості [9 МОВ 1.1.2-2] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 МОВ 1.1.2-4] вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [9 МОВ 1.1.3-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання художніх творів [9 МОВ 2.1.1-1-2] визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів [9 МОВ 2.1.2-2] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів художніх творів [9 МОВ 2.2.7-1-5] характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 МОВ 2.3.1-1] проєціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності [9 МОВ 2.3.1-2] використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною [9 МОВ 2.5.1-1] творчо опрацює художній текст, передає його в іншому культурно-історичному контексті [9 МОВ 2.7.1-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія складає та оформлює власні тексти відповідно до усталених мовних норм [9 МОВ 3.1.4-1] визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок [9 МОВ 3.3.3-1] демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 МОВ 3.3.3-2] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах художніх творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1-3] удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]	Раїса Іванченко. Оповідання «Ярославни». Короткі відомості про письменницю. Реальні та вигадані події, що передають дух середньовічної доби. Художнє осмислення знакових в історії Русі-України історичних фактів, що мали міжнародний резонанс, та художня інтерпретація головних героїв твору. Роль Ярослава Мудрого в розбудові держави та взаємини Русі-України з європейськими державами. Значущість освіти й виховання князівен для утвердження авторитету держави. Мотив пробудження історичної пам'яті нації. МЗ: доба Русі-України (історія України). МК: пам'ятник Анні Ярославні в м. Санліс (Франція), фрески Софійського собору в Києві (монументальне мистецтво). ПЧ: Андрій Чайковський «Сагайдачний», Раїса Іванченко «Гнів Перуна», Софія Наумович «Королева», Юрій Хорунжий «Мелодії кам'яної гори», Ярослав Яріш «Самійло», Сергій Плачинда «Роксолана», Марія Морозенко «Іван Сірко – славетний кошовий», Дзвінка Матіяш «Мене звали Варвара», Володимир Рутківський «Сині Води». Ганна Черінь. Збірка «Листування» («Початок листування», «Дідусева відповідь», «Писання йде нелегко», «Другий лист Івася», «Листування з Євгеном», «Уже не буде листів від дідуса...»). Короткі відомості про письменницю. Формування любові до України, до рідної мови в тих, хто живе за кордоном. Щирість почуттів головного героя, готовність пізнавати своє коріння, стати частиною рідного народу. Роль батьківського й материнського виховання. Листування як жанр. Богдан Лепкий. Вірш «Журавлі». Короткі відомості про митця. Мотив розлуки з рідною землею. Експресивність, максимальна точність відображення почуття людини, яку доля закинула в чужий край. Образ ліричного героя. Зорові та слухові образи поезії.	· Індивідуальне, виразне, вибіркове, «ланцюжкове», коментоване, прогнозоване, повторне та інші види читання. · Переказування (близьке до тексту, стисле, вибіркове, творче) від імені одного з персонажів. · Аналіз та інтерпретація художнього тексту. · Створення есе для читачького блогу / літературного журналу на основі прочитаного твору. · Переказування тексту в різний спосіб залежно від мети. · Дослідження виражальних засобів тексту. · Коментування взаємозв'язків між змістом і формою тексту. · Коментування власних почуттів і вражень від тексту. · Створення усного відгуку про художній твір. · Коментування позицій автора / авторки та персонажів у художньому тексті, характеристика літературних персонажів (індивідуальна та/або порівняльна). · Обґрунтування власної позиції. · Визначення мети та намірів мовця (персонажа, оповідача твору). · Визначення ідейно-тематичного змісту й важливих деталей. · Висловлювання щодо актуальності тексту. · Створення та обговорення власних текстів за прочитаним твором (фанфік, малюнок, колаж, «хмара слів» або ін.). · Виконання завдань за інтерактивними технологіями («Ажурна пилка», «Акваріум», «Броунівський рух», «Займи позицію», «Кубування» та інші).
Розділ 2 ПРО ЩО (НЕ)МОВЧИТЬ КАЗКА /15 год/ Тема «Духовна свобода та самотність» /13 год/		

1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання поетичних творів [9 МОВ 1.1.1-1-2] обговорює жанрово-родову належність художнього тексту, тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту з творчістю митця [9 МОВ 1.1.2-2] самостійно передає за допомогою різних способів і засобів візуалізації власне розуміння художнього тексту [9 МОВ 1.2.3-1] характеризує роль, виражальні можливості та вплив на слухача художніх деталей тексту [9 МОВ 1.5.3-1] використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні [9 МОВ 1.7.2-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання поетичних і прозових творів [9 МОВ 2.1.1-1-2] співвідносить зміст художнього тексту із світоглядною позицією автора [9 МОВ 2.1.3-1] визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів, а також особливості мікродових і міжжанрових утворень [9 МОВ 2.1.2-2] розпізнає в тексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю [9 МОВ 2.2.6-2] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів художніх творів [9 МОВ 2.2.7-1-3] коментує власні почуття під час читання тексту і враження від прочитаного [9 МОВ 2.3.2-1] використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [9 МОВ 2.5.3-1] на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 МОВ 2.7.2-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює в цифровому середовищі повідомлення / медіатексти різних жанрів [9 МОВ 3.2.1-1] виконує різні ролі у груповій онлайн-комунікації, обирає потрібні стратегії співпраці в різних ситуаціях спілкування [9 МОВ 3.2.2-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 МОВ 3.1.5-2] визначає переваги і недоліки власних написаних текстів [9 МОВ 3.3.3-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах художніх творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 МОВ 4.1.2-1-2] удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]	Леся Українка. Поема «Давня казка». Короткі відомості про письменницю. Ідея вільної творчості, духовної свободи людини. Проблеми й мотиви: роль митця в суспільстві, служіння музі й народові, суть людського щастя, вдячності. Високе покликання поета, його свідоме служіння народові. Гідність; гордість і гордіня; особиста свобода та її межі; людське щастя. Композиція і сюжет твору. Іронія у творі. ТЛ: <i>поема (повторення).</i> МК: О. Новаківський «Музика квітів», малярські роботи Т. Яблонської (весняної тематики) (<i>образотворче мистецтво</i>); пам'ятник Лесі Українці в м. Луцьку (монументальне мистецтво). Володимир Дрозд. Оповідання «Білий кінь Шептало». Короткі відомості про митця. Проблема свободи й неволі, особистості й натовпу, дійсності та мрії. Мотив нівелювання самотньої особистості під впливом натовпу. Алгоритичність образу білого коня Шептала. Єдність людини і природи. Юрій Винничук. Повесть-казка «Місце для дракона». Короткі відомості про митця. Розповідь про незвичайного дракона Грицька, який мріє не руйнувати та нищити, а творити та милуватися красою світу. Сучасний світ, у якому й досі живуть «драконячі закони». Роздуми про добро й зло, вірність і зраду, доцільність самопожертви. Ідея звеличення благородства, самопожертви, людяності, які перемагають зраду, жорстокі закони й підступність. Галина Кирпа. Поезії «Мій ангел такий маленький», «Коли до вас темної ночі...». Світлий, мрійливий душевний стан ліричної героїні в поезії «Мій ангел такий маленький...». Віра в людину, яка несе у своєму серці частинку добра. Возвеличення волі, свободи, рівності, честі, благородства; засудження неволі в поезії «Коли до вас темної ночі...». Образи-символи у творі. Віршовий розмір твору. ТЛ: <i>верлібр (повторення).</i> МЗ: В. Шимборська «Взаємність», Р. Бах «Чайка Джонатан Лівінгстон» (<i>зарубіжна література</i>).	· Індивідуальне, виразне, вибіркове, «ланцюжкове», коментоване, прогнозоване, повторне та інші види читання. · Переказування тексту чи його фрагментів у різний спосіб залежно від мети. · Актуалізація проблем у творах через моделювання життєвих ситуацій. · Характеристика образу з використанням цитат. · Складання плану-характеристики образу. · Визначення композиційних особливостей твору. · Складання цитатного плану твору. · Висловлення суджень про життєвий вибір людини, її можливість зберегти свою індивідуальність; знаходження паралелей у сучасному житті. · Дискусія щодо проблем, порушених у творі. · Коментування власних почуттів під час читання твору, аналіз впливу виражальних засобів на емоційно-естетичне сприйняття тексту. · Виразне читання монологів і діалогів. · Дослідження-порівняння образів, подій і ситуацій. · Прогнозування розгортання подій у творі. · Формулювання запитань за змістом твору й пошук відповідей на них. · Обстоювання власної позиції під час спілкування з дотриманням норм етикету та академічної доброчесності. · Створення медійного проєкту (буктрейлер, плакат, фотоколлаж, постер) за текстом літературного твору. · Створення есе. · Пошук інформації з певного питання з використанням цифрових ресурсів. · Створення усного відгуку про художній твір. · Обґрунтування власної позиції, участь у дискусії. · Аналіз та інтерпретація художнього тексту. · Визначення мети та намірів мовця (персонажа, оповідача твору). · Визначення ідейно-тематичного змісту й важливих деталей. · Ведення читацького блогу або щоденника. · Створення та розв'язування кроссенсів (за вивченим матеріалом). · Проведення рольової гри «Мікрофон». · Створення ілюстрацій до творів, графічних символів, художніх трактувань.
Узагальнення та систематизація вивченого /1 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 МОВ 1.6.1-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації з'ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, здобутої з художніх текстів [9 МОВ 2.4.1-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює та презентує тексти на актуальну тематику [9 МОВ 3.1.2-1] аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]	Узагальнення та систематизація вивченого за I семестр.	· Проведення літературних квестів, конкурсів, вікторин з використанням цифрових технологій. · Перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо), коментар візуальної інформації. · Екскурсії до літературних музеїв та на виставки. · Створення літературних проєктів.
II семестр		
Розділ 3 КОЖЕН МРІЄ ПРО ЩАСТЯ /16 год/ Тема «Випробування долею» /4 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях	Михайло Коцюбинський. Повесть «Дорогою ціною». Короткі відомості про митця. Пригодницький, романтичний сюжет твору. Сюжетні колізії з несподіваними поворотами, з балансуванням на межі життя і смерті. Непереможне прагнення селян-кріпаків до вільного життя. Образи Остапа й Соломії, їхнє кохання як	· Індивідуальне, виразне, вибіркове, «ланцюжкове», коментоване, прогнозоване, повторне та інші види читання. · Аналітичне читання фрагментів повісті.

відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 MOV 1.1.2-1-1] презентує власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади [9 MOV 1.6.1-1] добирає і використовує необхідні вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації [9 MOV 1.7.1-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації співвідносить зміст художнього тексту з історичним і соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 MOV 2.1.3-1] характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 MOV 2.3.1-1] коментує власні почуття під час читання тексту та враження від прочитаного [9 MOV 2.3.2-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 MOV 3.1.3-1]	увиразнення центральної сюжетної лінії повісті. Свідомий протест головних героїв проти насильства над волею людини. Романтичність, мужність і сила волі Соломії. Сюжетно-композиційні особливості твору. Час і вічність у повісті, символічні образи. Поетика назви. Пейзаж у повісті. Типові ознаки повісті. ТЛ: <i>повість (повторення), позасюжетні елементи (повторення та поглиблення).</i> МЗ: Шолом-Алейхем «Тев'є-молочник» (<i>зарубіжна література</i>); плавні (<i>географія</i>). МК: пам'ятник М. Коцюбинському в м. Вінниці (<i>монументальне мистецтво</i>). ПЧ: Іван Нечуй-Левицький «Микола Джеря», Людмила Старицька-Черняхівська «Діамантовий перстень», Володимир Малик «Фірман султана».	· Формулювання уточнювальних запитань і відповідей за змістом прочитаного художнього твору. · Переказування тексту повісті в різний спосіб (від імені персонажів). · Визначення ідейно-тематичного змісту повісті. · Визначення композиційних особливостей твору, сюжетних ліній. · Складання характеристик персонажів твору з використанням цитат. · Аналітична робота з дослідження українського соціуму XIX ст. · Коментування позицій автора та персонажів. · Пошук інформації з певного питання з використанням цифрових ресурсів. · Диспут на тему «Воля як основна запорука людського щастя».
Тема «За гроші щастя не купиш» /4 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання драматичних творів і навчальної інформації [9 MOV 1.1.1-1-4] відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 MOV 1.1.2-1-1] обговорює жанрово-родову належність художнього тексту, тематичні особливості, зв'язок тексту з творчістю митця [9 MOV 1.1.2-2] вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [9 MOV 1.1.3-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації визначає специфіку складників структури художніх текстів різних родів і жанрів [9 MOV 2.1.2-2] коментує та обґрунтовує актуальність порушених в художніх текстах проблем з урахуванням власного досвіду [9 MOV 2.2.1-1] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів драматичних творів [9 MOV 2.2.7-1-5] характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 MOV 2.3.1-1] проєціює емоційно-чуттєвий досвід персонажів на власну поведінку, переконання, ставлення та цінності [9 MOV 2.3.1-2] коментує власні почуття під час читання тексту та враження від прочитаного [9 MOV 2.3.2-1] творчо опрацьовує художній текст, передає його в іншому культурно-історичному контексті [9 MOV 2.7.1-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія складає та оформлює власні тексти відповідно до усталених мовних норм [9 MOV 3.1.4-1] визначає переваги і недоліки власних написаних текстів і планує власний навчальний розвиток з урахуванням аналізу допущених помилок [9 MOV 3.3.3-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах драматичних творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 MOV 4.1.2-1-3]	Зародження українського професійного театру. Театр корифеїв. ТЛ: <i>драматичний твір, ремарка, комедія, трагедія, трагікомедія.</i> Іван Карпенко-Карий. П'єса «Сто тисяч». Короткі відомості про митця. Влада грошей як причина бездуховності й деградації людини. Висміювання тих, для кого багатство стало метою всього життя. Образ Герасима Калитки: ставлення до землі, праці й грошей, відсутність справжніх цінностей. Викриття хижачтва, жорстокості, ненаситної жадоби до наживи, духовної обмеженості. Засоби сатиричного змалювання дійових осіб твору. Жанрові особливості. ТЛ: <i>гумор, сатира (повторення).</i> МЗ: Ж. Б. Мольєр «Міщанин-шляхтич», П. Кальдерон «Життя – це сон» (<i>зарубіжна література</i>). МК: В. Федоров «Корифеї українського театру» (<i>образотворче мистецтво</i>); фільм-спектакль «Сто тисяч» (режисери Г. Юра, В. Іванов, 1958), вистава «Сто тисяч» (Національний драматичний театр ім. І. Франка, режисер-постановник В. Опанасенко), (Український драматичний театр «Гомін», режисер-постановник В. Митнучук) (<i>театральне мистецтво</i>); пам'ятник М. Заньковецькій у м. Ніжині (<i>монументальне мистецтво</i>). ПЧ: Тарас Шевченко «Назар Стодоля», Іван Котляревський «Москаль-чарівник», Олена Кірічак «Вікно з вогнем».	· Виразне читання фрагментів п'єси в особах. · Переказування тексту в різний спосіб залежно від мети. · Створення ментальної карти («Джерела розвитку української драматургії»). · Пошук інформації з використанням цифрових ресурсів про значення театру корифеїв у розвитку і становленні українського театрального мистецтва. · Визначення основних засобів зображення образу в п'єсі. · Складання анкети головного героя. · Складання характеристик персонажів драматичного твору з використанням цитат. · Коментування власних почуттів і вражень від прочитаного твору. · Розігрування фрагментів п'єси за ролями. · Перегляд фрагментів вистави. · Створення есе для читацького блогу / літературного журналу на основі прочитаного твору. · Дослідження виражальних засобів тексту. · Коментування взаємозв'язків між змістом і формою тексту. · Створення усного відгуку про художній твір. · Коментування позицій автора / авторки та персонажів у художньому тексті, характеристика літературних персонажів (індивідуальна та/або порівняльна). · Створення та обговорення власних текстів за прочитаним твором (фанфік, малюнок, колаж, «хмара слів» або ін.). · Виконання завдань за інтерактивними технологіями («Ажурна пилка», «Акваріум», «Броунівський рух», «Займи позицію», «Кубування» та інші).
Тема «Наполегливість і стійкість сучасних підлітків» /7 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях виявляє невербальні засоби, що вказують на наявність у художньому тексті прихованої інформації, передає прихований зміст почутого [9 MOV 1.1.3-2] самостійно складає і компонує складний план, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, символи тощо [9 MOV 1.2.2-1] дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 MOV 1.5.1-6] доречно використовує цитати для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOV 1.6.1-3] модифікує використання інтонаційних засобів залежно від комунікативної ситуації [9 MOV 1.7.1-3] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання художніх творів [9 MOV 2.1.1-2] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів гумористичних творів [9 MOV 2.2.7-1-4] характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 MOV 2.3.1-1]	Оксана Радущинська. Повість «Метелики в крижаних панцирах» (скорочено). Короткі відомості про письменницю. Інклюзивність як норма життя в суспільстві. Соціальний та психологічний аспекти повісті. Внутрішня боротьба, наполегливість і стійкість головної героїні Ярини як шлях до перемоги. Моральні позиції Артема, Олега, Карини, Явдиги. Вибір правильного шляху до здійснення мрії. Утвердження оптимістичних настроїв і бажання особистісного зростання. ТЛ: <i>психологічна повість.</i> МЗ: толерантність, підтримка у взаєминах (<i>етика</i>). Анастасія Шевердіна. Повість «Крамниці щастя» (2–3 оповіді на вибір учителя / учительки). Короткі відомості про письменницю. Пошук сучасними підлітками відповідей на вічні питання людства. Усвідомлення значення загальнолюдських цінностей як запоруки істинного щастя. Образ Світозара Даниловича – людини, яка здатна бачити радість у сірій буденності. МЗ: людина в соціумі, протидія негативним впливам (<i>етика</i>); Герберт Веллс «Чарівна крамниця», А. Гавальда «35 кіло надії» (<i>зарубіжна література</i>). МК: Ф. Снейдерс «Фруктова крамниця», картини на склі Н. Курій-Максимів (<i>образотворче мистецтво</i>). ПЧ: Сергій Гридин «Не такий», Володимир Арєнев «Порох із драконових кісток», Дара Корній «Гонимарник».	· Індивідуальне, виразне, вибіркове, «ланцюжкове», коментоване, прогнозоване, повторне та інші види читання. · Переказування (близьке до тексту, стисле, вибіркове, творче) від імені одного з персонажів. · Аналіз та інтерпретація художнього тексту. · Переказування тексту в різний спосіб залежно від мети. · Дослідження виражальних засобів тексту. · Коментування власних почуттів і вражень від тексту. · Створення усного відгуку про художній твір. · Коментування позицій автора / авторки та персонажів у художньому тексті, характеристика літературних персонажів (індивідуальна та/або порівняльна). · Обґрунтування власної позиції. · Визначення мети та намірів мовця (персонажа, оповідача твору). · Визначення ідейно-тематичного змісту й важливих деталей. · Висловлювання щодо актуальності тексту. · Визначення ідейно-тематичного змісту і символічності назви твору.

пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у текстах художніх текстах [9 MOV 2.4.5-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює та презентує тексти на актуальну тематику [9 MOV 3.1.2-1] зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб [9 MOV 3.1.2-2] оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 MOV 3.1.3-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ імпровізує з текстом, застосовуючи елементи стилізації, пародії тощо, обстоює свою позицію та право на самовираження [9 MOV 4.2.2-1]	Анна Багряна «Вітрова гора», Наталія Довгопол «Знайти країну амазонок», Ірен Роздобудько «Арсен», Оля Русіна «Абрикоси зацвітають уночі».	- Обговорення прочитаного в контексті життєвого досвіду. - Коментування моральних позицій персонажів у художньому тексті, порівняльна характеристика літературних персонажів, складання плану-характеристики образів. - Формулювання правил толерантності. - Пошук інформації з певного питання з використанням цифрових ресурсів. - Визначення композиційних особливостей твору. - Зіставлення художнього тексту й творів образотворчого мистецтва. - Створення есе. - Створення та обговорення власних текстів за прочитаним твором (фанфік, малюнок, колаж, «хмара слів» або ін.). - Виконання завдань за інтерактивними технологіями («Ажурна пилка», «Акваріум», «Броунівський рух», «Займи позицію», «Кубування» та інші).
Розділ 4 БУТИ САМИМ СОБОЮ /12 год/ Тема «Сила поетичного рядка» /7 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання поетичних творів [9 MOV 1.1.1-1-3] відповідає на запитання за змістом почутого художнього тексту, акцентуючи увагу на художніх деталях [9 MOV 1.1.2-1-2] обговорює жанрово-родову належність художнього тексту, тематичні та загальні естетичні особливості, зв'язок тексту з творчістю митця [9 MOV 1.1.2-2] окреслює тематику і проблематику почутого художнього тексту для подальшої інтерпретації [9 MOV 1.4.1-1] розпізнає основні факти й судження про них, вирізняє авторські інтерпретації, розуміє аргументацію, коментує підтекст почутого художнього тексту [9 MOV 1.4.6-1] доречно використовує цитати для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOV 1.6.1-3] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання поетичних творів [9 MOV 2.1.1-1-2] співвідносить зміст художнього тексту із соціокультурним контекстом, світоглядною позицією автора [9 MOV 2.1.3-1] характеризує взаємозв'язок між темою та мотивом тексту [9 MOV 2.2.3-1] розпізнає в тексті зображувально-виражальні засоби, ознаки авторського стилю [9 MOV 2.2.6-2] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів художніх творів [9 MOV 2.2.7-1-3] коментує власні почуття під час читання тексту і враження від прочитаного [9 MOV 2.3.2-1] пояснює естетичну та мистецьку цінність художніх текстів у культурно-історичному контексті [9 MOV 2.3.3] обговорює з іншими особами свої читацькі вподобання і звички, наводячи приклади, аргументи, презентує прочитаний літературний твір у різний спосіб з урахуванням власного читацького досвіду [9 MOV 2.5.2-1] на основі прочитаного створює власний або колективний медійний продукт [9 MOV 2.7.2-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює самостійно тексти, використовує різні форми їх презентації [9 MOV 3.1.5-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 MOV 3.1.5-2] зіставляє власну думку, зафіксовану в письмовій формі, із думкою інших осіб [9 MOV 3.1.2-2] усуває недоліки у структурі тексту, враховуючи стилістичні та жанрові особливості тексту [9 MOV 3.3.2-2] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах художніх творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 MOV 4.1.2-1-2] удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 MOV 4.2.4]	Тарас Шевченко. Відомості про митця. Другий приїзд в Україну (1845–1847), арешт. Поема «Кавказ». Розгорнутий ліричний монолог, звернений послідовно до кількох умовних адресатів. Епіграф до твору. Символічний образ титана Прометея. Авторське ставлення до зображуваного. Мотив засудження загарбницьких воєн й утвердження безсмертя народу. ТЛ: іронія, сарказм. МЗ: давньогрецька міфологія, Есхіл «Прометей закутий» (<i>історія, зарубіжна література</i>). Поезія «Заповіт» («Як умру, то поховайте...»). Історія написання твору. Мотив єдності з рідною землею. Віра у свій народ і мрія про його щасливе майбутнє. Волелюбний настрій поезії. Послєднання у творі минулого, теперішнього й майбутнього. Художні особливості вірша-заповіту. ТЛ: громадянська лірика (<i>повторення</i>). Поезія «Мені тринадцятий минало...». Роздуми про дитинство. Мотив усепереможного життєлюбства, доброти, любові. Зміна емоційного стану незахищеної дитячої душі у великому й складному світі. Роль контрасту й інших художніх засобів у творі. МК: документальна драма «Кобзар. Історія однієї книги» (режисери Т. Каченко, С. Сотниченко, 2014) (<i>кіномистецтво</i>); І. Іжакевич «Тарас-пастух», М. Пимоненко «Жнива в Україні, О. Шупляк «Мені тринадцятий минало» (<i>образотворче мистецтво</i>); пісня «Заповіт» (виконання – Національний заслужений академічний український народний хор України імені Григорія Верьовки), масштабне виконання «Заповіту» 9 березня 2018 року (42 хорові колективи) біля пам'ятника Т. Шевченкові у Львові (<i>музичне мистецтво</i>). Володимир Сосюра. Вірш «Любіть Україну!». Короткі відомості про митця. Маніфест патріотичних почуттів. Возвеличення палкої любові українців до рідного краю; заклик любити рідну землю. Щирість і схвильованість інтонації твору. Образи-символи в поезії. МК: К. Білокур «В селі Богданівці», Й. Бокшай «Синевир», І. Марчук «Пробудження» (<i>образотворче мистецтво</i>). Сучасна поезія про російсько-українську війну. Мар'яна Савка. Поезія «Мій Бог формує всю ніч батальйони. Сергій Жадан. Поезія «Чекають вечора люди, схожі на равликів...». Твори для додаткового читання (1–2 твори на вибір учителя / учительки): Богдан-Ігор Антонич «Вірш про вірші», «Сад», Леонід Кисельов «Стати б хоч на менти лічені...», Микола Руденко «Листя на вербах од вітру дрижить», Ліна Костенко «Трамплін для сосен і снігів», Іван Малкович «Свічечка букви "Г"», Ігор Павлюк «Вирвуся. Здивуюся. Здригнуся», «Вертатись пізно», «Дівчинка», Ольга Деркачова «Хлопчик у камуфляжі і берцях рахує кроки шкільним подв'ієм», «Бережи його, Боже, так, як вмієш і знаєш лиш Ти...», Ольга Слоновьська «Минеться ніч, страшна рашистська ніч», «Сказала смерть: "Оцей ось – мій!"», Світлана Холодна «Війна», Любов Якимчук «Він каже, що все буде добре», Дмитро Лазуткін «Реквієм на дощі», Тетяна Власова «Двадцять четверте лютого сталося вчора», Уріє Кадирова «Крим», «Мій прапор!». МК: А. Кушчик «Зупиніть війну в Україні», О. Шупляк «Зло буде знищено», Д. Метелін «Українська мрія», М. Проніна колаж «Декомунізація», І. Гора цифровий колаж «Без назви» (<i>образотворче мистецтво, фотомистецтво</i>); пісня «Метро» С. Жадана, пісня «Не твоя війна» С. Вакарчука (<i>музичне мистецтво</i>).	- Виразне читання поетичних творів. - Ідейно-художній аналіз громадянської лірики. - Дослідження виражальних засобів поетичного тексту. - Робота в групах над порівнянням ліричних творів за ключовими ознаками. - Візуалізація образів (створення скрайбінгу), за змістом поетичного твору. Вивчення поезії (на вибір учня / учениці) напам'ять. - Мелопедекламація вивчених поетичних творів. - Коментування власних почуттів і вражень прочитаних текстів. - Створення літературного проєкту (збірки власної поезії, лепбука) за мотивами громадянської лірики - Художній відгук на прочитані поетичні твори. - Написання листа авторові / авторці сучасних поетичних творів. - Коментування власних почуттів і вражень від прочитаного твору.
Тема «Зерна істини в байках і гуморесках» /5 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях свідомо застосовує прийоми активного слухання байок і навчальної інформації [9 MOV 1.1.1-1-5] відповідає на запитання за змістом почутого, акцентуючи увагу на важливих деталях [9 MOV 1.1.2-1-1] формулює уточнювальні запитання до почутого для його розуміння [9 MOV 1.1.2-4]	Григорій Сковорода. Байки «Ворона й Чиж», «Орел і Черепаха», «Бджола і Шершень» (із збірки «Байки харківські»). Короткі відомості про митця. Аллегоричність і філософська мудрість у байках Г. Сковороди. Ідея «сродної праці» (праці за покликанням). Возвеличення праці, яка є сенсом щасливого життя. Засудження лінощів, ледарства, крадіжки. Мотив життя в гармонії зі світом. Особливості будови байок Г. Сковороди. ТЛ: байка, алегорія (<i>повторення</i>).	- Читання вголос байок і гуморесок. - Створення візитної картки художнього твору. - Формулювання запитань за змістом твору й пошук відповідей на них. - Створення лепбука за прочитаними творами. - Визначення теми, мотиву, художніх засобів байок.

вирізняє невербальні засоби, які сприяють розумінню не вираженого вербально змісту повідомлення [9 MOV 1.1.3-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації коментує та обґрунтовує актуальність порушених в художніх текстах проблем з урахуванням власного досвіду [9 MOV 2.2.1-1] формулює логічні та послідовні висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів байок [9 MOV 2.2.7-1-6] коментує власні почуття під час читання тексту і враження від прочитаного [9 MOV 2.3.2-1] використовує для виконання завдань текстові / медіатекстові джерела, інформацію з яких вважає достовірною та надійною [9 MOV 2.5.1-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія демонструє толерантність і здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування [9 MOV 3.3.3-2] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах байок і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 MOV 4.1.2-1-4]	МЗ: байки Езопа, Ж. Лафонтен «Звірі під час чуми» (<i>зарубіжна література</i>). Павло Глазовий. Гуморески «Провидіння», «Допитливий син», «Чому букви різні», «Приманка». Короткі відомості про митця. Яскравість художніх образів. Щирість, дотепність, відкритість, оптимізм у гуморесках. Народна мораль у творах митця та їхня актуальність. ТЛ: <i>гумореска (повторення)</i>. Для додаткового читання (на вибір учителя / учительки): Євген Гребінка «Ведмежий суд», Євген Дудар «Слон і Муха». МК: документальні фільми «Відкрий себе» (режисер Р. Сергієнко), «Григорій Сковорода» (режисер О. Лябаха), «Таємничий Сковорода» (режисер О. Хмирова) (<i>кіномистецтво</i>); Т. Яблонська «Портрет Сковороди», І. Іжакевич «Сковорода в дорозі» (<i>образотворче мистецтво</i>).	· Обговорення почуттів, думок. · Створення ілюстрацій до байок і гуморесок із використанням інтернет-джерел. · Створення мультимедійної презентації. · Робота з довідковими джерелами. · Оцінювання / самооцінювання індивідуальної чи колективної роботи. · Створення та розв'язування кроссесів (за вивченим матеріалом). · Участь у вікторинах, конкурсах, розгадування ребусів (наприклад: «Вігадай твір / персонажа», «Чарівна скриня», «Так – Ні»).
Розділ 5 КРІЗЬ ПРОСТІР І ЧАС/11 год/ Тема «Детектив, пригоди, фантастика» /9 год /		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях самостійно складає і komponує складний план, дає характеристику персонажів літературного твору, доцільно використовуючи цитати, символи тощо [9 MOV 1.2.2-1] обговорює актуальність, жанрово-родову належність художнього тексту [9 MOV 1.1.2-2] обґрунтовує свою позицію щодо почутого з урахуванням власного досвіду [9 MOV 1.5.1-4] дослухається до інших думок, демонструючи готовність до зміни власної позиції за умови отримання достатньої аргументації [9 MOV 1.5.1-6] доречно використовує цитати для підтвердження та увиразнення власних поглядів, ідей, переконань [9 MOV 1.6.1-3] використовує різні засоби художньої виразності у власному мовленні [9 MOV 1.7.2-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації застосовує різні види критичного читання прозових творів [9 MOV 2.1.1-1-2] коментує та обґрунтовує актуальність порушених в художніх текстах проблем з урахуванням власного досвіду [9 MOV 2.2.1-1] розмежовує в художньому фактичну інформацію, суб'єктивні судження та прихований підтекст, наводить аргументи для спростування або підтвердження суджень, коментує підтекст [9 MOV 2.2.2-1] характеризує поведінку та причини виникнення емоційного стану літературних персонажів, коментує їх вчинки та висловлювання [9 MOV 2.3.1-1] пропонує варіанти інтерпретації образів, подій і ситуацій у текстах художніх текстах [9 MOV 2.4.5-1] використовує різні ресурси, зокрема цифрові, для розширення кола читацьких інтересів, демонструючи навички критичного мислення [9 MOV 2.5.3-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює та презентує тексти на актуальну тематику [9 MOV 3.1.2-1] оформлює власне висловлення з дотриманням принципів академічної доброчесності [9 MOV 3.1.3-1] добирає виражальні мовні засоби, виявляючи творчу індивідуальність [9 MOV 3.1.5-2] безпечно спілкується у цифровому середовищі з урахуванням принципів академічної доброчесності [9 MOV 3.2.4-2] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ аналізує окремі мовні явища в текстах художніх творів і робить висновки щодо функціонування певних мовних одиниць [9 MOV 4.1.2-1-2]	Андрій Кокотюха. Повість «Таємниця козацького скарбу» (скорочено). Короткі відомості про митця. Небезпечні пригоди юних детективів під час літніх канікул. Образи Данька, Богдана й Галини. Кмітливість, винахідливість, рішучість, товарицькість головних героїв. Відповідальність за свої вчинки. Інтрига в детективному творі. Засоби творення атмосфери таємничості. ТЛ: <i>детектив (повторення)</i>. МЗ: козацька доба (<i>історія</i>); безпека життєдіяльності (<i>основи здоров'я</i>); А. К. Дойл «Пригоди Шерлока Холмса» (<i>зарубіжна література</i>). Таня Малапчук «Мох Нох» або Олесь Бердник «Хто зважиться – вогняним наречеться» (1 твір на вибір учня / учениці чи вчителя / вчительки). Таня Малапчук. Повість «Мох Нох». Короткі відомості про письменницю. Протистояння добра і зла. Роздуми про майбутнє людства. Образ Мох Нох, її боротьба за право знати правду. Почуття обов'язку, дотримання обіцянки. Значення дружби й взаємодопомоги. Обстоювання особистих переконань. Усвідомлення та подолання стереотипів. Відображення у творі моральних проблем людства. Прагнення до щасливого майбутнього, випробування на шляху до нього. Особливості фентезійного світобачення. ТЛ: <i>фентезі (повторення)</i>. МЗ: відповідальна й безпечна поведінка людини в соціумі (<i>етика</i>). АБО Олесь Бердник. Повість «Хто зважиться – вогняним наречеться» (скорочено). Короткі відомості про митця. Розповідь про фантастичну мандрівку до невідомих планет. Любов до прекрасного, відповідальність за прийняте рішення, уміння вчасно прийти на допомогу врятовують не тільки казкову планету, а й нашу Землю. Протистояння добра і зла. МЗ: відповідальна й безпечна поведінка людини в соціумі (<i>етика</i>); Р. Бредбері «Все літо в один день» (<i>зарубіжна література</i>). ПЧ: Олена Рижко «Дівчина з міста», Ольга Купріян «Солоні поцілунки», Галина Пагутяк «Королівство», Тетяна Рубан «На північ від кордону», Ніна Бічуга «Звичайний шкільний тиждень», Олександр Зубченко «Перемагаючи долю», Олесь Бердник «Зоряний корсар», Макс Кідрук «Мексиканські хроніки».	· Застосування прийомів критичного читання художнього тексту. · Виразне читання фрагментів творів, діалогів і монологів у контексті зображуваної комунікативної ситуації. · Визначення елементів композиції, особливостей розгортання сюжету твору. · Дискусія щодо проблем, порушених у творі. · Обговорення відмінностей між науковою інформацією та фантастичною / фентезі, створення повідомлення із цієї теми. · Створення коміксів або малюнків за змістом прочитаного твору. · Формулювання висновків щодо змісту твору та обґрунтування актуальності порушених проблем викликам сучасності в контексті загальнолюдських цінностей. · Формулювання уточнювальних запитань і відповідей за змістом прочитаного. · Вибірковий переказ тексту повісті. · Дослідження виражальних засобів тексту. · Коментування позицій автора в художньому тексті. · Визначення художніх деталей та обґрунтування їхнього значення. · Складання словесного портрета головного героя. · Написання есе за змістом прочитаного художнього твору. · Участь у вікторинах, конкурсах, розгадування ребусів (наприклад: «Вігадай твір / персонажа», «Чарівна скриня», «Так – Ні»).
Узагальнення та систематизація вивченого /1 год/		
1. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації в різних комунікативних ситуаціях логічно і послідовно презентує в доцільній жанровій формі власні погляди, ідеї, переконання, підкріплюючи їх аргументами та наводячи доречні приклади із власного або суспільно-історичного досвіду [9 MOV 1.6.1-1] 2. Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації з'ясовує важливість і прогнозує доцільність подальшого використання інформації, здобутої з художніх текстів [9 MOV 2.4.1-1] 3. Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія створює та презентує тексти на актуальну тематику [9 MOV 3.1.2-1]	Узагальнення та систематизація вивченого за рік.	· Проведення літературних квестів, конкурсів, вікторин з використанням цифрових технологій. · Перетворення текстової інформації на візуальну (схема, таблиця, плакат тощо), коментар до візуальної інформації. · Екскурсії до літературних музеїв та на виставки. · Створення літературних проєктів.

обстоює власну позицію щодо порушеної проблеми [9 МОВ 3.1.2-3] аналізує і вдосконалює зміст написаного відповідно до теми та мети висловлювання [9 МОВ 3.3.2-1] 4. Дослідження індивідуального мовлення, літературних і мовних явищ удосконалює власний стиль мовлення, використовуючи різні джерела [9 МОВ 4.2.4]		
--	--	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА
ДОДАТКИ

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Додаток 1

Наказ МОН №1093 від 02.08.2024 р.
«Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>

Додаток 2

ВИДИ РОБІТ ІЗ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- складання оповідання (казки) за прислів'ям;
- добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
- введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
- усний переказ оповідання, епізоду твору;
- твір-характеристика персонажа;
- написання асоціативного етюду, викликаного певним художнім образом;
- написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;
- твір-опис за картиною;
- складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
- підготовка проєкту (з можливим використанням мультимедійних технологій) –індивідуального чи колективного –з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;
- складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;
- написання реферату, есе, мінітворів, відповідей на проблемні питання;
- ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору;
- написання листа авторові улюбленої книжки;
- інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.
- підготовка рекламних роликів та літературних білбордів, буктрейлерів та презентацій, мемів, колажів та летбуків, пазлів і ментальних карт, ілюстрацій та коміксів тощо;
- створення віртуальних сторінок письменників у соціальних мережах, акаунтів літературних персонажів, листів-звернень, відеолістів.

Додаток 3

ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ
Вимоги до виразного читання

1. Відтворення емоційної насиченості твору (внутрішнє «бачення», робота творчої уяви читця – особливо поетичного тексту).
2. Розуміння ідейно-художнього смислу, а не лише фактичного змісту тексту.
3. Вміння висловити своє особисте ставлення, передати зміст і настрої слухачам.

Орієнтовна кількість слів для вивчення напам'ять уривків прозових текстів					
Клас	5-й	6-й	7-й	8-й	9-й
Кількість слів	50–60	60–70	70–80	80–90	90–100

Рекомендуємо вчителям самим визначати уривки прозових творів (один раз на рік). Для вивчення уривка прозового тексту напам'ять краще вибирати пейзажі, описи зовнішності (характеру) літературного героя чи описи інтер'єру (екстер'єру) будівлі.

Додаток 4

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ НАПАМ'ЯТЬ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (за О.О. Ісаєвою)

Бали	Критерії оцінювання
	Початковий рівень
1	Учень/учениця монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.
2	Учень/учениця невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.
3	Учень/учениця читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.
	Середній рівень
4	При читанні напам'ять твору учень/учениця допускає значну кількість помилок різного характеру.
5	Учень/учениця читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушенням правил техніки мовлення.
6	Учень/учениця читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.
	Достатній рівень
7	При читанні напам'ять твору учень правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.
8	Вивчений напам'ять твір учень/учениця читає з окремими декламаційними огріхами.
9	Учень/учениця виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.
	Високий рівень
10	Учень/учениця виразно, без помилок та неточностей, декламує твір напам'ять.
11	Вивчений напам'ять твір учень/учениця декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.
12	Читання напам'ять твору учнем/ученицею відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності. Учень/учениця виявляє особисте ставлення до прочитаного, може сформулювати і висловити своє «надзавдання» (мету) читання твору.

Додаток 5

**ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ
ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р.: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-300920-898>
2. Закон України «Про освіту» (Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017): <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (16 січня 2020 р.): <https://osvita.ua/legislation/law/2232/>
4. Наказ від 09.08.2024 №1120 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5 – 9 класів закладів загальної середньої освіти»: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-typovoi-osvitnoi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>
5. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання (Наказ МОН №1093 від 02.08.2024 р.): <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
6. Модельна навчальна програма «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Слоньовська О. В., Ярмутьська І. В.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 01 грудня 2023 року № 1466): <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/04.12.20023/Ukrayinska.literatura.7-9-kl.Zabolotnyy.ta.in.04.12.2023.pdf>
7. Підручник: «Українська література. 8 клас» (автори: Заболотний О. В., Слоньовська О. В., Ярмутьська І. В. Українська література: підручник для 8-го класу закл. загальн. середн. освіти. – К.: «Літера ЛТД», 2025): <https://pidruchnyk.com.ua/2964-ukrainska-literatura-zabolotnyi-8-klas-2025.html>
8. Освітній проєкт «На Урок» для вчителів: <https://naurok.com.ua/biblioteka/ukrainska-literatura/klas-8>
9. Всеосвіта. Національна освітня платформа: https://vseosvita.ua/library?s=&cat=40&is_pay=&page=&class=8&type=5&title_only=&
10. Всеукраїнська школа онлайн: відеоуроки, тести та завдання для школярів 5-11 класів. Українська література. 7 клас: <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+Ukrainian-literature-8th-grade+2020/course/>